

รายงานการวิจัย

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ตาก เขต 2

The Leadership of the Educational Institution Administrators

under Tak Primary Educational Service Area Office 2

ปิ่นทกฤต อินทะโชติ¹

วิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน และครูผู้สอนจำนวน 296 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าทดสอบที (t – test แบบ Independent sample) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe’

ผลการวิจัย พบว่า

1.ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษา ตากเขต 2 โดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างบารมี รองลงมาคือด้านการสร้างแรงบันดาลใจด้านการคำนึงถึงเอกัตบุคคล และด้านการกระตุ้นชาวปัญญาตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งของ พบว่าผู้บริหารและครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวม และรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

²คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดอก เขต 2 โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารและครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดอก เขต 2 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ

Abstract

This purpose of the research was to study and compare the leadership of the educational institution administrators under Tak primary educational service area office 2.

The sample was 22 the educational institution administrators and 296 teachers. The data was collected by questionnaires about the leadership of the educational institution administrators under Tak primary educational service area office 2 with 5 rating scales. The IOC was 0.50-1.00 and the reliability was 0.98. The data analysis was used percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test (One way ANOVA) and least significant difference by Scheff's method.

The result of the research revealed that,

1. The leadership of the educational institution administrators under Tak primary

educational service area office 2, the overall was at the high level. When considering each aspect found that all aspects were at the high level. The highest average was charisma, followed by inspiration, individualization, and wisdom motivation respectively.

2. The leadership of the educational institution administrators under Tak primary educational service area office 2, the overall was at the high level. When considering each aspect found that all aspects were at the high level. The highest average was inspiration, individualization, and wisdom motivation respectively

3. The comparison of results was the leadership of the educational institution administrators under Tak primary educational service area office 2, classified by the position found that the administrators and teachers had the opinions about The leadership of the educational institution administrators under Tak primary educational service area office 2, the overall and each aspect were statistically significant difference at .05 in accordance with the hypothesis setting.

4. The comparison of results was the leadership of the educational institution administrators under Tak primary educational service area office 2, classified by the size of educational institution found that the administrators and teachers who worked in the small, medium and large size schools had the

opinions about The leadership of the educational institution administrators under Tak primary educational service area office 2, the overall and each aspect were not different.

Keywords : Leadership

บทนำ

สังคมไทยมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้านในช่วงห้าทศวรรษที่ผ่านมาอย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในเชิงของความยั่งยืน เรายังขาดภาวะสมดุล ยังมีปัญหาสำคัญที่จะต้องดูแลแก้ไข บางเรื่องก็อยู่ในขั้นวิกฤต อันมีเหตุทั้งที่เกิดจากสภาวะภายในสังคมของเราเอง และจากการคล้อยตามกระแสโลกาภิวัตน์ของโลก ทั้งนี้ประเด็นปัญหาใหญ่ๆ ที่ควรมีการทบทวนเพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ร่วมกัน ผลจากวิกฤตเศรษฐกิจทำให้อัตราการว่างงานสูงขึ้น มีปัญหาทางสังคมอื่นๆ ตามมา เช่น ความยากจน ยาเสพติดอาชญากรรม ครอบครัวแตกแยก เป็นต้น ระเบียบใหม่ของโลกทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติที่มาพร้อมกับโลกาภิวัตน์ ได้สร้างความรุนแรงในการแข่งขันขึ้น มีความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างฐานความรู้ที่แข็งแกร่งในระดับประเทศ เพื่อความสามารถในการปรับตัว รู้เท่าทัน ไม้ให้ตกอยู่ในฐานะผู้เสียเปรียบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความเสื่อมโทรมอย่างรุนแรง นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคมมากยิ่งขึ้น คุณภาพการศึกษาของประชากรไทยโดยเฉลี่ยต่ำลง และมีมาตรฐานค่อนข้างต่ำ

เมื่อเทียบกับอีกหลายประเทศในระดับเดียวกัน การศึกษาขาดเอกภาพในด้านนโยบาย สถานศึกษาขาดอิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ชุมชน สถาบันทางสังคม สังคมตกอยู่ในกระแสบริโภคนิยม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม คนส่วนใหญ่ขาดความสามารถในการกลั่นกรองคัดสรรทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ศิลปะไทยที่ทรงคุณค่าถูกละเลย สถาบันศาสนาซึ่งเคยเป็นพลังสำคัญ และเป็นแหล่งเรียนรู้ฝึกอบรมของกุลบุตร กุลธิดาของศาสนิกชน ได้รับการยอมรับในฐานะที่พึงทางใจน้อยลง การดำเนินกิจกรรมทางศาสนายังคงเน้นพิธีกรรมมากกว่าด้านหลักธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545:1)

ภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้การประเมินคุณภาพโรงเรียนประสบความสำเร็จ ผู้บริหารที่ให้ความสนับสนุนบุคลากรในการทำงานให้กำลังใจ ติดตามถามข่าวคราว ทำให้บุคคลกรรู้สึกอุ่นใจและเป็นกำลังใจในการทำงาน อีกทั้งยังเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน ผู้บริหารควรเข้าใจกระบวนการกระจายงาน ให้บุคลากรทำงานอย่างทั่วถึงและเป็นที่ปรึกษา สามารถให้คำแนะนำได้ เพื่อให้บุคคลมีความมั่นใจในการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2550 : 61) ผู้บริหารที่มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจผู้ร่วมงาน ให้ร่วมมือ ร่วมใจ ปฏิบัติงานแสดงว่าเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ

โดยบทบาทและหน้าที่แล้ว ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำ ในขณะที่ผู้นำอาจจะไม่ใช่ผู้บริหาร ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องเป็นผู้บริหารที่ใช้ภาวะผู้นำให้มีประสิทธิภาพ คือสามารถทำให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนทำงานสำเร็จด้วยตัวของเขาเอง โดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและได้รับผลประโยชน์สูงสุดสิ่งหนึ่งที่จะชี้ถึงความแตกต่างของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำกับผู้บริหารที่ขาดภาวะผู้นำก็คือ ผู้บริหารที่ขาดภาวะผู้นำจะบริหารโดยอาศัยอำนาจตามขอบเขตหลักเล็งการใช้อำนาจที่มีอยู่ แต่จะสร้างบารมีโน้มน้าวใจให้ลูกน้องปฏิบัติตาม ให้บรรลุเป้าหมายโดยความเต็มใจและสุดความสามารถ (อนุกุล เขียงพุกษาวัลย์, 2535 : 9)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นสิ่งที่บอกได้ว่า การบริหารงานต่างๆ ของโรงเรียนมีความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ผู้บริหารที่มีความสามารถ จะต้องเป็นผู้ภาวะผู้นำที่สร้างความสัมพันธ์ประสานความร่วมมือร่วมใจของผู้ร่วมงาน สร้างกลยุทธ์ในการทำงาน ซึ่งอาจมีปัจจัยต่างๆ หลายด้านประกอบกัน แต่วิธีการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนก็เป็นปัจจัยสำคัญ ที่มีผลกระทบต่อ การรับรู้ของผู้ได้บังคับบัญชาได้ และทำให้เกิดปัญหาเกิดปัญหาการบริหารจัดการ ดังที่อนุกุล เขียงพุกษาวัลย์ (2535:9) กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีความสามารถใช้ภาวะผู้นำสูง ย่อมจูงใจผู้ได้บังคับบัญชาในหน่วยงาน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนหรือหน่วยงานอื่นๆ ให้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ จนเป็นผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ทำนองเดียวกันกับ

ผู้บริหารที่ขาดภาวะ จะเกิดภาวะผู้นำแทรกซ้อน ในองค์การผู้บริหารคนนั้น จะมีแต่ความยุ่งยากในการบริหารงานล้มเหลวในที่สุด ดังนั้น ในฐานะนักบริหารจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ เพื่อสร้างศรัทธาบารมี โน้มน้าวให้ลูกน้องปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายโดยเต็มใจและสุดความสามารถ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาดอก เขต 2 เป็นหน่วยงานที่คอยกำกับติดตาม ดูแลการจัดการศึกษาสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานในสังกัดจำนวน 124 แห่ง มีผู้บริหารสถานศึกษา 131 คน ครูผู้สอนจำนวน 1,755 คน ซึ่งในปีการศึกษา 2558 มีผู้บริหารที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งมากมาย ผู้บริหารอาจมีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันออกไป ขาดความรู้ในการบริหารงานในการเป็นผู้นำที่ดี ขาดประสบการณ์ในการที่จะจัดการองค์กรอีกหลายๆด้าน ทั้งนี้จึงส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทั้งผู้บริหารและผู้ตาม จึงทำให้ผู้เกิดแรงบันดาลใจ อยากทราบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างไร และมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการเป็นผู้นำ

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัย ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อให้ได้ข้อสารสนเทศและนำไปปรับปรุงพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดอก เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดอก เขต 2 ตามความคิดเห็นของบุคลากร จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา

ขอบเขตของปัญหา

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดอก เขต 2 ตามแนวคิดของเบิร์น (Burns,1990:19) จำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างบารมี 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นชาวปัญญา และ 4) ด้านการคำนึงถึงเอกลักษณ์บุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดอก เขต 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1,886 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 318 คน ได้มาโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คนครูผู้สอน

จำนวน 296 คน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 64 คน สถานศึกษาขนาดกลางจำนวน 197 คนและสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 57 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดอก เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (Best and Kahn) มี 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์นำแบบสอบถามการวิจัยเก็บข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดอก เขต 2 จำนวน 318 ชุด ได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 318 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาดก เขต 2 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย \bar{X} และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดก เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยใช้ค่า t -test

4) วิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดก เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (Oneway ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการเชฟเฟ้ (Scheff)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 6.92 เป็นครูผู้สอนจำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 93.08 ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 20.13 ขนาดกลาง จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 61.95 และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 17.92

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดก เขต 2 โดยรวม

พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างบารมี รองลงมาคือด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงเอกลักษณ์และด้านการกระตุ้นเขาวิปัญญา ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดก เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งของ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดก เขต 2 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดก เขต 2 โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดก เขต 2 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดก เขต 2 โดยรวม

และรายค้าน้อยในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งกานต์ รอดเรือง (2546:บทคัดย่อ) เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามตำแหน่ง ขนาด โรงเรียน และเขตการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับเพ็ญจันทร์ เอี้ยวสาธุรักษ์ (2546, บทคัดย่อ) เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดระยอง จำแนกตามวุฒิการศึกษาประสบการณ์ในการบริหารงาน และขนาดของโรงเรียนพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับนวนทิพย์ กาศศิริ (2547:บทคัดย่อ) เรื่องแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และข้าราชการครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครู มีความคิดต่อภาวะผู้นำแบบจัดการ และภาวะผู้นำแบบปฏิรูป อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับมณีกาญจน์ รัตนธรรม (2548:บทคัดย่อ) เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาดรชด พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาดรชด โดยรวมและรายด้าน

อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอุทิศเวลา เสียสละ มีจิตสาธารณะ มีความชัดเจนในการปฏิบัติ มองการณ์ไกลและมุ่งอนาคต มีความกระตือรือร้น มุ่งมั่น ในการปฏิบัติงาน ตัดสินใจโดยการคำนึงถึงผลที่ตามมาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม ให้เกียรติผู้ปฏิบัติงาน มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้กับผู้ร่วมงาน รู้จักชักจูงผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทุ่มเทการทำงาน กระตุ้นในครูเกิดกำลังใจในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว มีประเด็นสำคัญดังนี้

1) ด้านการสร้างบารมี โดยรวม และรายข้อ มีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับสุวิทย์ เมืองศิริ (2548:บทคัดย่อ) เรื่องภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก พบว่า ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก ด้านการสร้างบารมี อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับฮูเวอร์ (Hoover, 1987 : 3020-A) เรื่องแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและแบบภาวะผู้นำแลกเปลี่ยน เพื่อจะศึกษาว่าผู้นำทางการศึกษาจะมีลักษณะพฤติกรรมที่เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำ 2 แบบ ตามทฤษฎีของแบส เช่นเดียวกับผู้นำทางทหาร

และธุรกิจหรือไม่ กล่าวคือ ผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ จะประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ ความเอาทรเส่นหา การมุ่งสัมพันธ์เป็นรายบุคคล การกระตุ้นการใช้ปัญญา ในขณะที่ผู้นำแบบแลกเปลี่ยนจะประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการ คือ การให้รางวัลอย่างเหมาะสมและการบริหารงานแบบวางเฉย โดยทำการศึกษาจากครูใหญ่ในโรงเรียนเอกชนในระดับมัธยมศึกษาในรัฐทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่ามีลักษณะเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารกระทำตนเป็นแบบอย่างในการอุทิศเวลาเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความเชื่อมั่นในตัวเอง แน่วแน่ในอุดมคติ ความเชื่อ และค่านิยมของตน ให้มีความสำคัญกับภารกิจที่ต้องปฏิบัติร่วมกันให้กำลังใจและความไว้วางใจในการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน แสดงถึงจุดยืนที่ชัดเจนในการแสดงข้อคิดเห็นต่อปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารยังปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม และจริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงาน

2) การสร้างแรงบันดาลใจโดยรวมและรายข้อ มีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับวิชัย จันทวงศ์ (2547:บทคัดย่อ) เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ใน

ระดับมาก คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านความสามารถส่วนตัว ด้านการคล้อย และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก ในการปฏิบัติงานผู้บริหารจะมองการณ์ไกลอย่างมุ่งอนาคต มีความกระตือรือร้น แน่วแน่ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและมีการพัฒนาผู้ร่วมงานของตนเองอยู่เสมอ มีความเชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพของผู้ร่วมงาน ผู้บริหารมีมาตรฐานในการปฏิบัติงานสูง ให้กำลังใจผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่อง กระตุ้นผู้ร่วมงานทำงานให้เกิดผลสำเร็จ และผู้บริหารมีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจผู้ร่วมงาน มีแนวคิดใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน

3) ด้านกระตุ้นเขาวนปัญญาโดยรวมและรายข้อ มีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกข้อ สอดคล้องกับวิชัย จันทวงศ์ (2547:บทคัดย่อ) เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านความสามารถส่วนตัว ด้านการตัดสินใจ และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสุวิทย์ เมืองศิริ(2548:บทคัดย่อ) เรื่องภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านการกระตุ้นเชาวน์ปัญญาอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับคิง (King,1990 :2329-A) เรื่องภาวะผู้นำแบบปรับเปลี่ยนแนวคิด และภาวะผู้นำแบบปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติ ของผู้บริหารระดับโรงเรียนมัธยมศึกษาและระดับพบว่า ภาวะผู้นำแบบปรับเปลี่ยนแนวคิดสามารถทำนายความพึงพอใจและความสำเร็จได้สูงกว่าภาวะผู้นำแบบปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้เรียนรู้การทำงาน และตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตัวเอง สนับสนุนในผู้ร่วมงานริเริ่มโครงการใหม่ๆที่ใช้ความรู้ความสามารถในวิชาชีพ ให้แนวคิดและข้อเสนอที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานแก่ผู้ร่วมงาน มีการแสดงจุดอ่อนจุดแข็งของหน่วยงานให้ทราบโดยทั่วถึง ชักนำให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวคิดใหม่ๆ ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายในการทำงานหรือการแก้ไขปัญหาได้ชัดเจน มีการสนับสนุนในผู้ร่วมงานมองปัญหาในหลายแง่มุม ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานระบุปัญหาโดยการใช้เหตุผลและหลักฐานมากกว่าการ

ใช้จิตสำนึกแสวงหามุมมองและวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหา แสวงหาข้อเท็จจริงต่างๆให้ผู้ร่วมงานให้ทราบ

4) ด้านการคำนึงถึงเอกัตบุคคลโดยรวมและรายชื่อ มีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกข้อไม่สอดคล้องกับสุวิทย์ เมืองศิริ (2548, บทคัดย่อ) เรื่องภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านการคำนึงถึงเอกัตบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ผู้ร่วมงานเคารพในสิทธิ และความเป็นส่วนตัวของผู้ร่วมงาน มีการส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เคารพและปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมความเป็นตัวเองให้กับผู้ร่วมงาน ยอมรับฟังเรื่องราวของผู้ร่วมงานเอาใจใส่ต่อความต้องการของผู้ร่วมงาน

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับสุวิทย์ เมืองศิริ (2548:บทคัดย่อ) เรื่องภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาใน

ภาคตะวันออก พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก ระหว่างความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการสถานศึกษากับหัวหน้าแตกต่างกัน และภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก ระหว่างความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาต่างประเภท แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับ รุ่ง กานต์ รอด เรือง (2546,บทคัดย่อ) เรื่องภาวะของผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และเขตการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูตำแหน่งต่างกันไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ แบลวอลล์แมน อโวลิโอ และเบบท์ (Bass, Waldman, Avolio, Bebb, 1987 :19) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง พบว่า ภาวะผู้นำแบบปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติ และภาวะผู้นำปรับเปลี่ยนแนวคิด ของผู้บริหารระดับกลางมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะผู้นำทั้ง 2 ลักษณะของผู้บริหารระดับสูง ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู คิดเป็นร้อยละ 77.03 ทำให้ผลออกมาจึงมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะ ภาวะผู้นำ

ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องมีศักยภาพในการปฏิบัติงานสูง มีความมุ่งมั่น พฤติกรรมเหมาะสมกับความเป็นผู้นำ มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน กล้าคิดกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง เพื่อสร้างความมั่นใจ ยอมรับ และปฏิบัติตาม บางครั้งไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับครูในโรงเรียน การประพฤติปฏิบัติตนของผู้บริหาร การอุทิศเวลา เสียสละ มีจิตสาธารณะ และความศรัทธา ผู้บริหารไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีต่อครูได้ โดยเฉพาะด้านการคำนึงถึงเอกัตบุคคล ผู้บริหารต้องเอาใจใส่ผู้ร่วมงานด้วยความเสมอภาคและเป็นกลาง เคารพในสิทธิของผู้อื่น ในข้อที่ว่า ผู้บริหารควรดูความสามารถของแต่ละบุคคล แล้วจึงมอบหมายงาน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งในข้อเสนอนี้คิดเป็นร้อยละ 30 ของผู้ให้ข้อเสนอทั้งหมด

3. เปรียบเทียบ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับเพ็ญจันทร์ เอี้ยวสาณรัักษ์ (2546 :บทคัดย่อ) เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดระยอง จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดระยอง จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน

- พรนพ พุกกะพันธ์. (2551). **ภาวะผู้นำและการจูงใจ**. กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์.
- พัชรี จิรจิรังชัย. (2550). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ตามการรับรู้ของครู**. วิทยานิพนธ์ ค.ม.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- เพ็ญจันทร์ เอียวสานุรักษ์. (2550). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และสุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ. (2554). **ผู้นำดีเด่น**. (พิมพ์ครั้งที่ 6) กรุงเทพฯ : พิมพ์พรินติ้ง เซ็นเตอร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **การขับเคลื่อนนโยบาย สพฐ.**
- สีปพนนท์ เกตุทัต. (2554). **วิสัยทัศน์กว้างไกล ปฏิบัติได้ผลจริง** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : พิมพ์พรินติ้ง เซ็นเตอร์.
- สุวิทย์ เมืองศิริ. (2548). **ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาในภาค ตะวันออก**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.